

Strategia Rozwoju Gminy

Suchożebry

2014 – 2020

SPIS TREŚCI

1. HORYZONT CZASOWY STRATEGII ROZWOJU	5
2. DIAGNOZA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA GMINY	6
2.1 UKŁAD GEOGRAFICZNY	6
2.1.2 Wody powierzchniowe	9
2.1.3 Wody podziemne	10
2.2 HISTORIA GMINY	12
2.3 PRZYRODA I OCHRONA ŚRODOWISKA	13
2.4 LUDNOŚĆ – DEMOGRAFIA	14
2.4.1 Bezrobocie	17
2.5 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	21
2.5.1 Układ komunikacyjny	21
2.5.2 Telekomunikacja	24
2.5.3 Sieć wodna	24
2.5.4 Sieć kanalizacyjna	26
2.5.5 Odpady	26
2.5.6 Odpady niebezpieczne	30
2.5.7 Gospodarka ciepła	31
2.5.8 Energetyka	31
2.5.9 Gazyfikacja	32
2.6 INFRASTRUKTURA SPOŁECZNO – SOCJALNA	33
2.6.1 Edukacja	33
2.6.2 Służba zdrowia	37

2.6.3 Pomoc społeczna	37
2.6.4 Bezpieczeństwo	41
2.6.5 Kultura	44
2.7 INWESTYCJE	46
2.8 DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA (POZA ROLNICZA)	48
2.9 DZIAŁALNOŚĆ ROLNICZA	50
2.10 TURYSTYKA I REKREACJA.....	55
2.11 ADMINISTRACJA	56
2.12 GOSPODARKA FINANSOWA GMINY	57
2.13 PARTYCYPACJA SPOŁECZNA	58
2.13.1 Badania ankietowe.....	59
2.13.2 Spotkanie z liderami	66
2.14 ANALIZA SWOT	67
3. ANALIZA ROZWOJOWA GMINY	73
3.1 STRUKTURA STRATEGII.....	73
3.2 MISJA GMINY I OBSZAR REALIZACJI STRATEGII.....	74
3.2.1 Obszar Strategiczny I - ROZWÓJ GOSPODARCZY	76
3.2.2 Obszar Strategiczny II – MIESZKAŃCY	77
3.2.3 Obszar Strategiczny III – OCHRONA I KSZTAŁTOWANIE ŚRODOWISKA NATURALNEGO I KULTUROWEGO.....	78
3.2.4 Obszar Strategiczny IV – INFORMATYZACJA ORAZ PROMOCJA GMINY	79
3.3 WDRAŻANIE STRATEGII	80
3.4 MONITORING	80

3.5 OCENA	83
4. MONTAŻ FINANSOWY	84
5. ZBIEŻNOŚĆ ZE STRATEGIĄ ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO	85
6. WNIOSKI	86
RYSUNKI	87
TABELE	88
WYKRESY	89

1. HORYZONT CZASOWY STRATEGII ROZWOJU

Realizacja Strategii Rozwoju Gminy Suchożebry opracowana została na lata 2014 - 2020.

Przedstawiona perspektywa czasowa pokrywa się z okresami programowania europejskich środków pomocowych pochodzących z funduszy strukturalnych.

Strategia została zbudowana w oparciu o kilka źródeł informacji m.in.: powszechnie dostępne dane statystyczne, dane opracowane przez Urząd Gminy w Suchożebrych, dane zebrane poprzez ankiety oraz informacje będące rezultatem warsztatów strategicznych. Zasadniczą rolę w procesie tworzenia Strategii odegrali partnerzy społeczno - gospodarczy, którzy w czynny sposób brali udział w formułowaniu i precyzowaniu obszarów i kierunków rozwoju gminy.

Niniejszy dokument składa się z dwóch części. Część pierwsza to opis istniejącej sytuacji (diagnoza stanu gminy) oraz obecnych i przyszłych problemów, a także szans rozwojowych (analiza SWOT). Część druga natomiast dotyczy przedsięwzięć, które należy podjąć, aby zapewnić rozwój gminy. Ponadto dokument zawiera informacje na temat sposobu wdrażania, monitorowania oraz oceny działań podjętych w ramach celów strategicznych gminy.

2. DIAGNOZA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA GMINY

2.1 UKŁAD GEOGRAFICZNY

Gmina Suchożebry położona jest we wschodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie siedleckim, w odległości 100 km od Warszawy, 15 km od Siedlec oraz 110 km od przejścia granicznego Polska – Białoruś w Terespolu. W bliskim sąsiedztwie znajdują się także inne ośrodki miejskie jak: Sokołów Podlaski, Łosice, Łuków i Węgrów.

Biorąc pod uwagę podział fizyczno- geograficzny kraju gmina Suchożebry położona jest na obszarze Wysoczyzny Siedleckiej, która stanowi część podprovincji Nizin Środkowopolskich. Wysoczyzna Siedlecka rozpościera się na południe od Podlaskiego Przełomu Bugu i na północ od Równiny Łukowskiej. Od zachodu graniczy z Obniżeniem Węgrowskim i Równiną Wołomińską i leży w strefie moren czołowych zlodowacenia Warty i jego faz recesyjnych.

Rysunek 1. Usytuowanie Gminy Suchożebry w województwie mazowieckim.

Źródło: Opracowanie własne.

Gmina Suchożebry od zachodu graniczy z gminą Mokobody, od północy z gminą Bielany należącą do powiatu sokołowskiego, od północnego – wschodu z gminami Paprotnia i Mordy, zaś od południa z gminą Siedlce.

Rysunek 2. Usytuowanie Gminy Suchożebry w powiecie siedleckim.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie "Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Suchożebry".

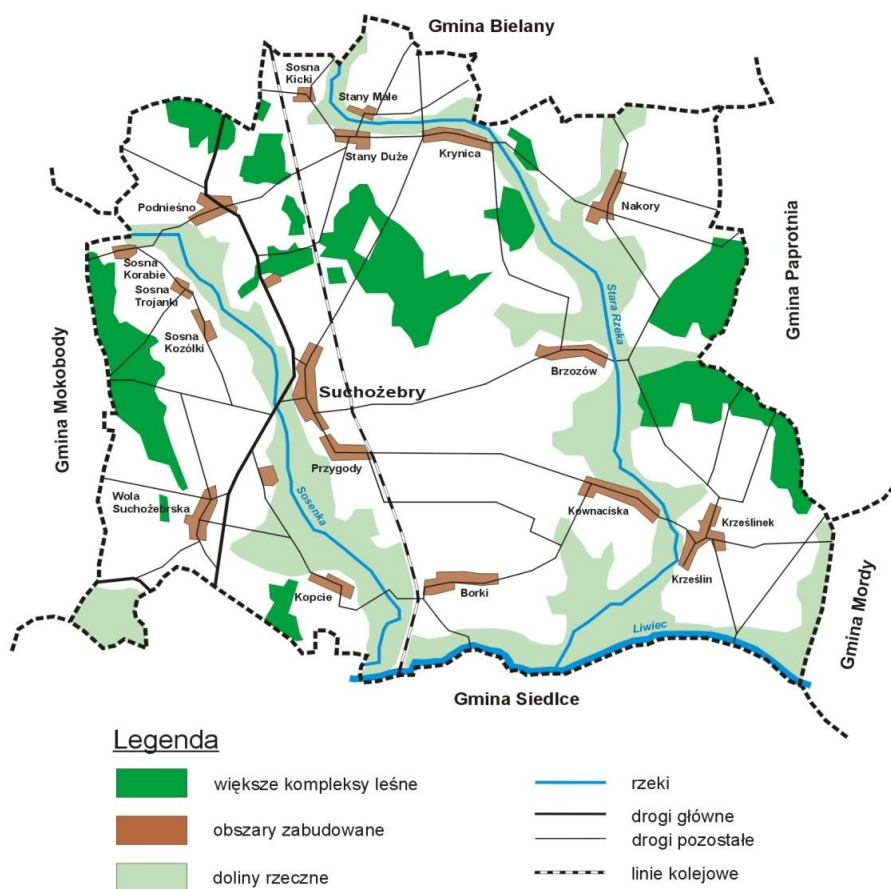
W skład gminy wchodzi 18 sołectw:

1. Borki Siedleckie,
2. Brzozów,
3. Kopcie,
4. Kownaciska,
5. Krynica,
6. Krześlin,
7. Krześlinek,

8. Nakory,
9. Podnieśno,
10. Przygody,
11. Sosna - Kicki,
12. Sosna - Korabie,
13. Sosna - Kozółki,
14. Sosna - Trojanki,
15. Stany Duże,
16. Stany Małe,
17. Suchożebry,
18. Wola Suchożebrska.

Powierzchnia gminy wynosi 101 km² i zamieszkuje ją 4 764 mieszkańców. Najliczniejszymi sołectwami są Wola Suchożebrska oraz Suchożebry.

Rysunek 3. Gmina Suchożebry.

Źródło: "Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Suchożebry".

Rzeźba terenu jest słabo zróżnicowana, dominują powierzchnie płaskie, lekko faliste. Przez teren gminy przepływają dwie rzeki: Sosenka i Stara Rzeka, zaś wzdłuż południowej granicy gminy biegnie rzeka Liwiec.

Dominującym typem krajobrazu w gminie Suchożebry jest krajobraz rolniczy, w którym podstawowym środowiskiem są pola uprawne. Cechą charakterystyczną krajobrazu rolniczego jest silne rozdrobnienie pól oraz duża liczba zadrzewień m.in. często rosnących szpalerami wzdłuż dróg dojazdowych, a także rozproszona zabudowa wiejska. Cechy te powodują, że krajobraz jest bardzo zróżnicowany.

2.1.1 Surowce mineralne

Na terenie gminy jedynym wydobywanym surowcem mineralnym jest kruszywo naturalne. Eksploatacja jest prowadzona na potrzeby lokalne oraz na skalę przemysłową. Udokumentowanych jest 17 obszarów złożowych zlokalizowanych w miejscowości Wola Suchożebrska oraz 1 złożo w miejscowości Przygody. Największe wydobyte w 2012 roku zarejestrowano ze złoża „Wola Suchożebrska XVIII” eksploatowanego przez firmę „TRANS – ŻWIR s.c.”.

2.1.2 Wody powierzchniowe

Gmina jest uboga w wody powierzchniowe. Głównymi ciekami wodnymi są: Liwiec, Stara Rzeka, Sosenka i Kanał Tarkowski. Nie występują na tym terenie większe zbiorniki wodne, a przepływające przez teren gminy rzeki są niewielkimi ciekami o małych przepływach. Wskaźnik gęstości sieci rzecznej gminy należy do najniższych w powiecie siedleckim. Gmina Suchożebry położona jest w zlewni silnie meandrującej rzeki Liwiec, będącej lewobrzeżnym dopływem Bugu.

Liwiec posiada liczne dopływy, z których największe to: Stara Rzeka, Kanał Mordy, Helenka, Muchawka, Kostrzyń, Czerwonka, Ada, Miedzianka, Lubiesza i Osownica. Liwiec uchodzi za jedną z najbezpieczniejszych rzek pod względem bakteriologicznym. Jedynym parametrem dyskwalifikującym jakość rzeki Liwiec na znacznym odcinku jej biegu było miano Coli typu kałowego. Według wyników analizy wód Liwca znajdujących się w granicach gminy Suchożebry wody sklasyfikowano do III klasy czystości pod względem zawartości substancji fizyko - chemicznych. Głównym źródłem zanieczyszczeń wód powierzchniowych są nieskanalizowane tereny wiejskie gminy.

W wyniku małej retencji naturalnej, spowodowanej niewielką lesistością obszaru na terenie gminy występuje znaczny deficyt wody.

2.1.3 Wody podziemne

Głównym źródłem, zaopatrzenia ludności gminy Suchożebry w wodę pitną są ujęcia głębinowe. Zajmują one warstwy czwartorzędowe, które sięgają nawet do ca 100 m ppt. Często zwierciadło wody w utworach czwartorzędowych jest pod napięciem z powodu izolowania utworami mało przepuszczalnymi i nieprzepuszczalnymi kilku warstw wodonośnych. Mimo to obszar gminy charakteryzuje się niezmiernie rzadką siecią wód powierzchniowych, zaś główny problem w tym obszarze związany jest z ochroną zasobów wód podziemnych.

W zależności od głębokości położenia warstwy zasobnej, granulacji, miąższości wodonośne wydajności tego poziomu są mocno zróżnicowane. Chociaż pod względem bakteriologicznym nie budzą zastrzeżeń często wymagają uzdatnienia. Wynika to z przeprowadzonych badań, które wskazują na przekroczenie norm dla wód pitnych w zakresie poziomu żelaza i manganu.

Na obszarze Gminy Suchożebry znajdują się Zbiornik Wód Podziemnych nr 223, zaliczany do Gminnych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) w Polsce, który obejmuje prawie cały teren gminy i charakteryzuje się niską odpornością na zanieczyszczenia. Zbiornik ten gromadzi wody w utworach piaskowcowo-piaszczystych o charakterze porowym. Zbiornik zajmuje łącznie obszar o powierzchni 300 km², natomiast 900 km² uwzględnione jest jako OWO - Obszar Wysokiej Ochrony. Stała grubość warstwy wodonośnej zbiornika wynosi 80 m.

Zaburzenia wynikające z intensywnego pobierania wody powodują obniżanie się zwierciadła wód podziemnych. Takie gwałtowne zmiany stosunków wodnych powodują zubożenia zasobów wodnych gminy Suchożebry zarówno ilościowe jak i jakościowe.

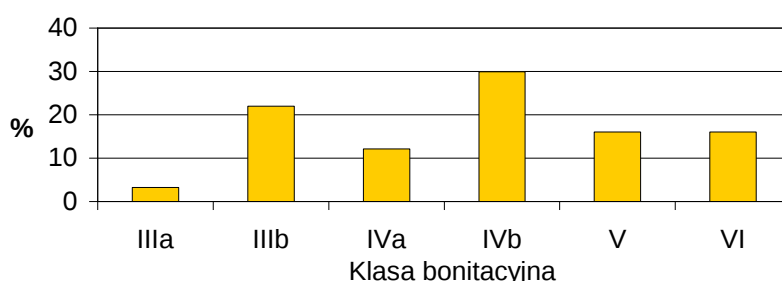
Infiltrację zanieczyszczeń z niezabezpieczonych dzikich składowisk odpadów komunalnych zalicza się do równie poważnych zagrożeń. Substancje szkodliwe dostają się w głąb warstwy wodonośnej za pomocą wód opadowych i stanowią zagrożenie dla zdrowia.

2.1.4 Gleby

Największą powierzchnię zajmują gleby bielcowe, pseudo bielcowe i brunatne wyługowane. W dolinach rzecznych i obniżeniach terenu występują gleby torfowe, torfowo – murszowe i murszowo - mineralne.

W strukturze bonitacyjnej gruntów ornych dominują gleby klasy IVb zajmujące 1793 ha (29,9% powierzchni) oraz gleby klasy III b, występujące na pow. 1316 ha (22,0% gruntów ornych). Gleby klasy V i VI zajmują po około 16% pow. Gleby klasy IVa zajmują 727 ha (12,1%), klasy IIIa zajmują 194 ha (3,2%) a klasy II zaledwie 1 ha. Gleby klasy I nie występują.

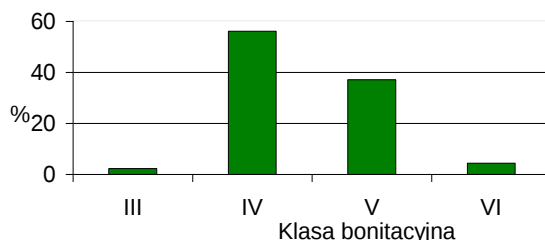
Wykres 1. *Struktura bonitacyjna gleb gruntów ornych.*

Źródło: UG Suchożebry.

Zbliżona jest struktura bonitacyjna gleb pod użytkami zielonymi. Gleby klasy IV zajmują największą powierzchnię (56,2% pow. użytków zielonych), a znacznie mniejszą gleby klasy V (37,1%). Udział gleb zakwalifikowanych do klasy VI wynosi tylko 4,4% natomiast gleb klasy III-2,3%. Gleby klasy II i VI z nie występują.

Wykres 2. *Struktura bonitacyjna gleb użytków zielonych.*

Źródło: UG Suchożebry.

Ogólnie można stwierdzić, że struktura bonitacyjna gleb w gminie Suchożebry jest zbliżona do struktury w innych gminach woj. mazowieckiego i są przeciętne warunki glebowe.

2.2 HISTORIA GMINY

W średniowieczu na terenie, który obecnie zajmuje gmina Suchożebry zbiegały się granice Mazowsza, Podlasia, Małopolski i Wielkiego Księstwa Litewskiego. Z tego powodu przez wiele lat obszary te były miejscem licznych najazdów Rusinów, Jadrzyngów oraz Litwinów.

Pierwotnie tereny Suchożebry należały do Polski, później do Rusi, Litwy a po zawarciu unii lubelskiej w 1569 r. do Królestwa Polskiego. Przez wiele stuleci wzdłuż odległej o kilka kilometrów od Suchożebry rzeki Liwiec, przebiegała granica pomiędzy Polską a Litwą a także Mazowszem i Podlasiem. Ścierały się tutaj fale kolonizacyjne różnych narodowości oraz działalność misyjna różnych zakonów. Dopiero pod koniec wieku XIV i w początkach XV, powstały sprzyjające warunki polityczne i społeczno-gospodarcze do rozwoju tych ziem. Podlasie stało się łącznikiem między Litwą a Koroną. Z krainy misyjnej przemieniło się w autentyczną prowincję kościelną, będącą częścią składową archidiakonatu brzeskiego, należącego do diecezji włodzimiersko-łuckiej.

W roku 1422 Trojan Suchożebrowski, dziedzic z Suchożebry przy poparciu szlachty z dziesięciu okolicznych wsi szlacheckich, wybudował drewniany kościół i doprowadził do utworzenia parafii. W roku 1580 parafia Suchożebry należała do powiatu drohickiego i miała na swoim terenie dziesięć osad wiejskich. Pod koniec XVI wieku w Suchożebrych przebywali także arianie i kalwini.

W czasie II wojny północnej tzw. potopu szwedzkiego w latach 1655 - 1660 na terenie Suchożebry wystąpił okres tzw. pomoru i kilku lat głodu. Zmarła wówczas większość mieszkańców nie tylko Suchożebry, ale i innych mniejszych wsi. Spowodowało to masowe bankructwo zamożnej szlachty i kmieci.

W 1657 roku do Suchożebry przybył także oddział Kozaków, który ograłbył ziemie z cenniejszych przedmiotów.

W roku 1737 przy parafii Suchożebry powstał szpital, pełniący również funkcję przytułka dla biednych. W latach 1730-1740 w Krześlinie, należącem do parafii Suchożebry, zbudowano kościół i klasztor, które powierzono o. Dominikanom a następnie o. Bernardynom. Pod koniec XVIII wieku księżna Aleksandra z Czartoryskich Ogińska, hetmanowa wielka litewska, właścicielka dóbr siedeckich, wybudowała w Suchożebrych kościół murowany, który przetrwał do dziś.

W wieku XVIII w Woli Suchożebrowskiej powstał także należący do siedeckich dóbr rodziny Czartoryskich folwark z dworem i parkiem. Następnie był on w rękach

Marcinkowskich, Karsińskich Poklewskich-Koziett i Łobaszewskich-Makowieckich, po czym w ramach ustawy o reformie rolnej przejął je Skarb Państwa.

W czasie rozbiorów, Suchożebry znajdowały się w zaborze austriackim w cyrkule siedleckim, zaś w okresie Księstwa Warszawskiego w Departamencie Siedleckim a następnie w zaborze rosyjskim.

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 roku przez okres dwudziestolecia międzywojennego Suchożebry należały do województwa lubelskiego. W okresie II wojny światowej wniknęły w skład Generalnego Gubernatorstwa. Bezpośrednio po wojnie tereny te znowu weszły w skład województwa lubelskiego, zaś od roku 1949 – do warszawskiego. Po reformie administracyjnej przeprowadzonej w 1975 roku tereny gminy wpisały się do utworzonego wówczas województwa siedleckiego.

W wyniku kolejnej reformy podziału administracyjnego kraju z 1998 roku, zlikwidowane zostało województwo siedleckie, a z dniem 1 stycznia 1999 roku gmina Suchożebry znalazła się w nowo utworzonym powiecie siedleckim wchodzącym w skład województwa mazowieckiego.

2.3 PRZYRODA I OCHRONA ŚRODOWISKA

Gmina opracowała dokument strategiczny w zakresie ochrony środowiska „Program ochrony środowiska dla gminy Suchożebry”.

Dominującym typem krajobrazu w gminie Suchożebry jest krajobraz rolniczy. Pomimo prostej struktury i niewielkiej bioróżnorodności tego środowiska krajobraz rolniczy jest obszarem występowania wielu gatunków roślin i zwierząt. Podstawą jest produkcja rolna, ale jest to także środowisko ważne z przyrodniczego punktu widzenia. Cechą charakterystyczną jest silne rozdrobnienie pól oraz bardzo duża liczba pojedynczych drzew. Cechy te powodują, że krajobraz rolniczy jest bardzo zróżnicowany, pozbawiony monotonii wielkoobszarowych pól.

Pod względem formalnym na terenie gminy znajdują się następujące obszary i obiekty chronione:

- Siedlecko-Węgrowski Obszar Chronionego Krajobrazu utworzony w roku 1986, obejmuje on dolinę środkowego Liwca, fragmenty dolin Kostrzynia, Muchawki, Czerwonki, Myrchy i Sosenki oraz tereny przyległe. Zajmuje powierzchnię 35.840 ha, z czego na terenie gminy Suchożebry znajduje się 1050 ha, co stanowi 10,4%

powierzchni gminy. Na jego obszarze znajdują się rozproszone tereny leśne, użytki rolne (głównie łąki i pastwiska) oraz rzeki i zbiorniki wód stojących.

- dwa parki dworskie, oba uznane są za obiekty zabytkowe – park w Woli Suchożebrowskiej oraz park w Krynicy. W parku w Woli Suchożebrowskiej rosną m.in. trzy lipy drobnolistne oraz jeden buk, które objęto ochroną w formie pomników przyrody.
- Rzeka Liwiec ze względu na swe walory została zaliczona do obszarów Natura 2000. Teren doliny Liwca jest najbardziej cenny pod względem przyrodniczo-krajobrazowym, faunistycznym i florystyczno - fitosocjologicznym. Stwierdzono, że niektóre rzadkie gatunki zwierząt a przede wszystkim ptaków, występują tylko na tym obszarze. Obszar Natura 2000 zajmuje powierzchnię 1964,3 ha.

Lasy są elementem przyrodniczym mającym istotny wpływ na stan środowiska. Spełniają one wielorakie funkcje: środowiskowe, krajobrazowe, ochronne, społeczne i produkcyjne, a tym samym zapewniają równowagę ekologiczną.

Gmina Suchożebry charakteryzuje się niską lesistością, wynoszącą 12,6% ogólnej powierzchni gminy. Największy kompleks lasów państwowych znajduje się w Suchożebkach, mniejsze kompleksy pomiędzy Krześlinem, a Nakorami oraz pomiędzy Brzozowem i Podnieśnem, gdzie stwierdzono występowanie takich gatunków, jak: dzięcioł czarny, kruk, krogulec, dudek i muchówka mała. Lasy o charakterze gospodarczym stanowią około 82% ogólnej powierzchni lasów.

2.4 LUDNOŚĆ – DEMOGRAFIA

Gmina Suchożebry zajmuje powierzchnie 101 km², zamieszkuje ją 4 764 mieszkańców, a gęstość zaludnienia wynosi 47 osoby/km².

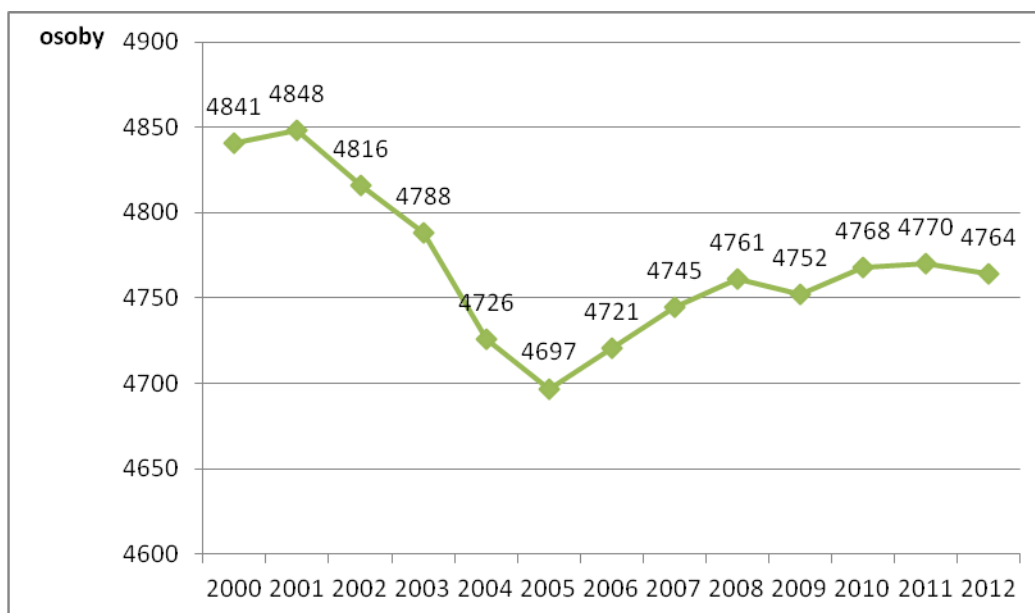
Na terenie gminy Suchożebry przeważają kobiety, które w 2012 roku stanowiły 51% ogółu mieszkającej ludności. Jest to tendencja ogólnopolska gdyż jak wynika z danych statystycznych dominującą liczebnie płcią są kobiety (51,6 społeczeństwa).

Tabela 1. Liczba mieszkańców w latach 2008 – 2012.

Rok	Liczba ludności		
	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem
2008	2 334	2 427	4 761
2009	2 327	2 425	4 752
2010	2 335	2 333	4 668
2011	2 338	2 432	4 770
2012	2 344	2 420	4 764

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ewidencji ludności UG Suchożebry.

Struktura ludności ze względu na płeć na przełomie pięciu lat pokazuje, że liczba kobiet i mężczyzn utrzymuje się na stałym poziomie. W 2009 r. liczba kobiet wynosiła 2 425 i była wyższa od liczby mężczyzn o 98 osób, w 2012 roku liczba kobiet wynosiła 2 420 i była wyższa od liczby mężczyzn już tylko o 78 osób. Czyli możemy wnioskować, że z roku na rok liczba kobiet na 100 mężczyzn stale maleje.

Wykres 3. Liczba mieszkańców w latach 2000 – 2012.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ewidencji ludności UG Suchożebry.

Jak widać na powyższym wykresie liczba ludności w Gminie Suchożebry malała do 2005 roku. W roku 2006 wzrosła by utrzymać się na wysokim poziomie przez kolejne 3 lata.

Obecnie liczba mieszkańców utrzymuje trend spadkowy, jednak wartości zmieniają się znikomo.

Tabela 2. *Struktura wiekowa ludności gminy Suchożebry na tle powiatu siedleckiego.*

Ludność w wieku:	Powiat siedlecki	Gmina Suchożebry
przedprodukcyjnym	17 635	974
produkcyjnym	50 159	2 917
poprodukcyjnym	14 017	867

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, dane z 2011 roku.

Czynnikami wpływającymi na rozwój demograficzny Gminy Suchożebry są przyrosty naturalne i migracje. Tabela zamieszczona poniżej szczegółowo obrazuje omawiane tendencje.

Tabela 3. *Struktura demograficzna Gminy Suchożebry.*

Rok	Liczba ludności							
	małżeństwa	urodzenia	zgony	przyrost naturalny	napływ ogółem	odpływ ogółem	saldo migracji ogółem	przyrost rzeczywisty
2008	46	42	38	4	55	38	17	21
2009	77	50	64	-14	44	50	-6	-20
2010	53	75	77	-2	50	45	5	3
2011	59	48	55	-7	62	63	-1	-8
2012	64	55	63	-8	50	47	3	-5

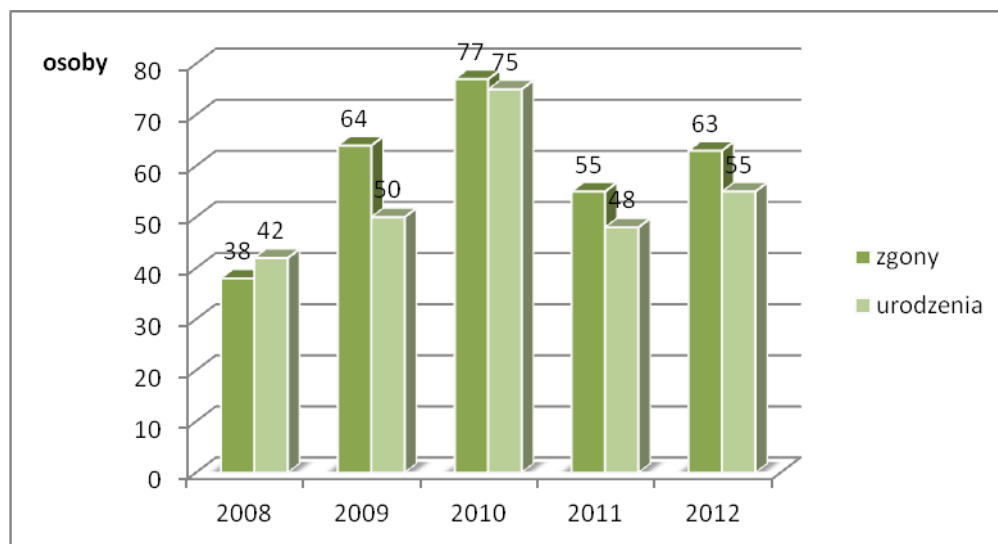
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ewidencji ludności UG Suchożebry.

Przyrost naturalny w Gminie Suchożebry w okresie ostatnich 5 lat ulegał nieznacznym wahaniom. Jednak w ostatnich latach wyraźnie widać tendencje rosnącą. Wartość przyrostu naturalnego uległa wzrostowi – od (-2 osób) w roku 2010 do (-7) w roku 2011 i (-8 osoby) w roku 2012.

Lata 2008 – 2009 charakteryzują się znacznie ujemnym saldem migracji, co wpływa niekorzystnie na rozwój demograficzny Gminy. Największy odpływ nastąpił na przełomie lat

2008 – 2009, saldo wynosiło odpowiednio (17 w 2008 r. i -6 w 2009 r.). Jednak w roku 2010 nastąpił znaczny napływ osób do Gminy Suchożebry (50 osób), co spowodowało dodatnie saldo migracji na poziomie 5 osób. Stan salda migracji z roku 2012 zmniejszył się, ale nadal jest dodatni i wynosi 3 osoby.

Wykres 4. Liczba zgonów i urodzeń w latach 2008 – 2012.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ewidencji ludności UG Suchożebry.

Tabela 4. Ludność gminy Suchożebry na tle powiatu siedleckiego.

	Powiat siedlecki	Gmina Suchożebry
Urodzenia żywe	936	48
Zgony	905	55
Przyrost naturalny	31	-9

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, dane z 2011 roku.

2.4.1 Bezrobocie

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy na czarno”. Bezrobocie powoduje, iż standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza się obszar patologii społecznej.

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie,

przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki, zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost ilości zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy. Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania

ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontraktu socjalnego, która pozwala na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

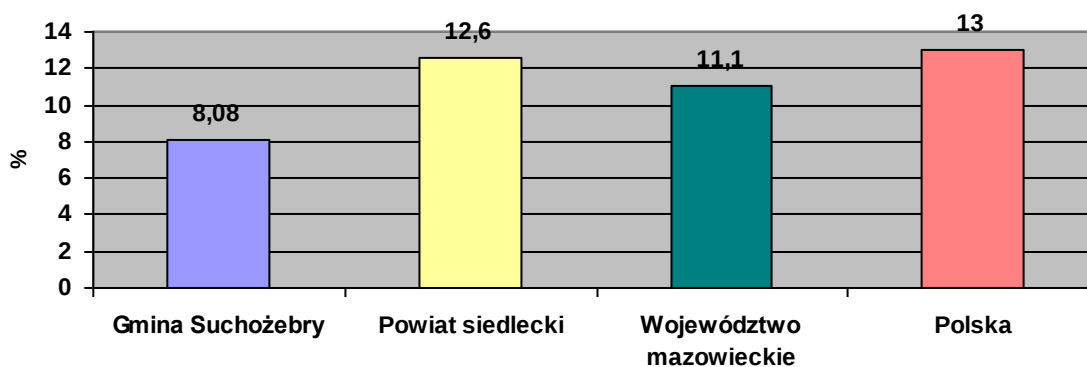
Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wyzwalają zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

Tabela 5. Struktura bezrobocia na terenie gminy Suchożebry wg danych na dzień 30.09.2013r.

Bezrobotni	Gmina Suchożebry	%
Ogółem	215	8,08
Kobiety	96	
Mężczyźni	119	

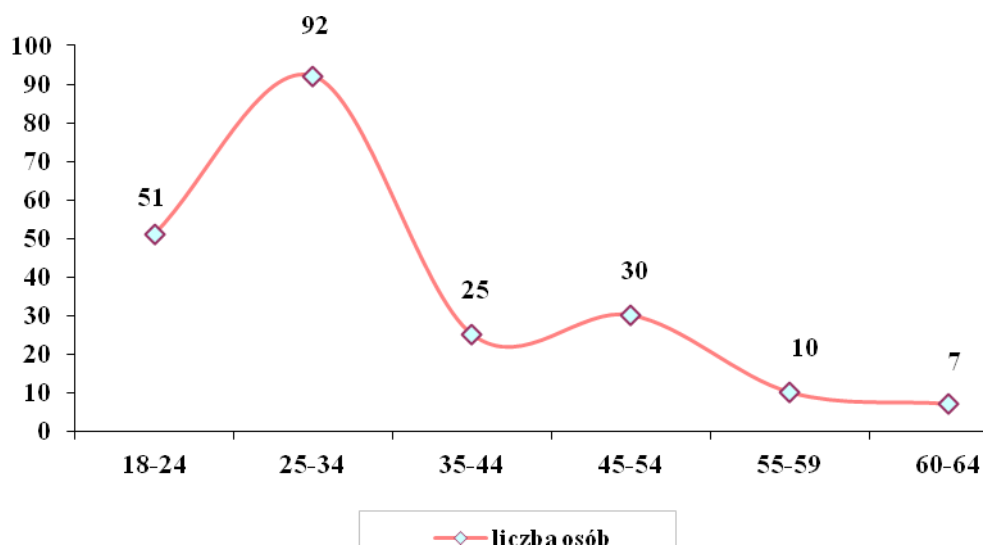
Źródło : Powiatowy Urząd Pracy w Siedlcach.

Wykres 5. Stopa bezrobocia w gminie Suchożebry na tle powiatu siedleckiego, województwa mazowieckiego i kraju na dzień 30.09.2013 r.

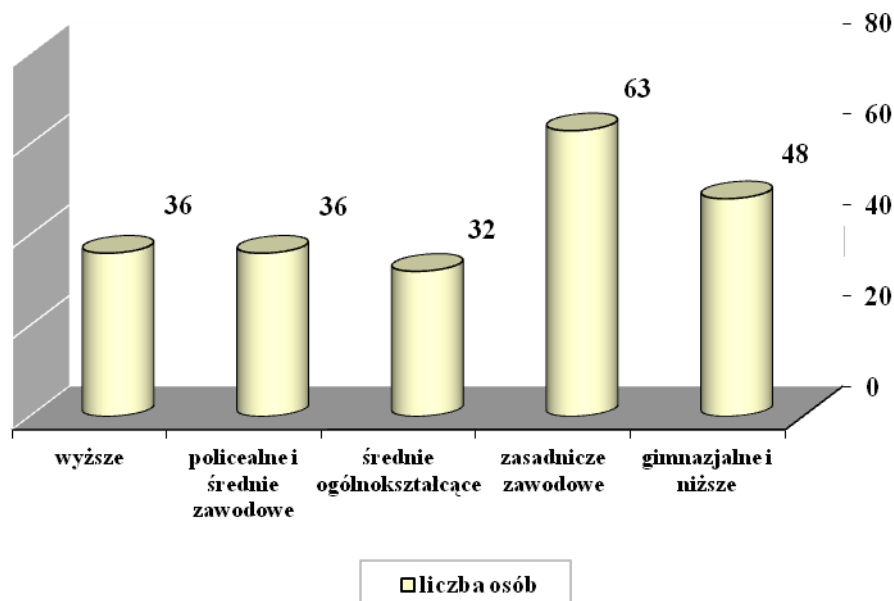
Źródło : Powiatowy Urząd Pracy w Siedlcach.

Wykres 6. Bezrobotni z terenu gminy według wieku z końcem września 2013 roku

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Siedlcach.

Wykres 7. Bezrobotni z terenu gminy według wykształcenia z końcem września 2013 roku

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Siedlcach.

Długotrwale bezrobocie wg danych z końcem wrzesień 2013r.

Ogółem osób : 90

- Kobiety: 36
- Mężczyźni: 54

Z końcem września 2013 roku w grupie bezrobotnych najwięcej było ludzi młodych, często nieposiadających wcześniejszych doświadczeń zawodowych. Było to porównywalne z sytuacją w kraju. Niepokój budziła również grupa osób, które przekroczyły 45. rok życia. Osobom pozostającym jeszcze w wieku produkcyjnym, ale już niemobilnym, zdecydowanie trudniej znaleźć pracę i zdobyć nowe kwalifikacje zawodowe.

Powrót do pracy jest tym trudniejszy, im dłuższy jest okres pozostawania poza zatrudnieniem. Brak pracy może powodować nieodwracalne szkody nie tylko ekonomiczne, ale przede wszystkim społeczne, łącznie z daleko idącą demoralizacją i wykluczeniem osób pozostających bez zatrudnienia. Długotrwale bezrobotni, którzy z końcem września 2013 roku stanowili najliczniejszą grupę pozostających bez pracy w gminie, często nie są w stanie samodzielnie wrócić do zatrudnienia, stąd tak ważne w ich przypadku są: poradnictwo zawodowe, praca socjalna oraz kluby integracji społecznej.

2.5 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

2.5.1 Układ komunikacyjny

Sieć dróg na obszarze gminy Suchożebry jest dobrze rozwinięta i zapewnia dobre połączenia zarówno z ośrodkami zewnętrznymi jak i ze wszystkimi sołectwami w gminie. Promienisty układ dróg stwarza dogodne warunki do funkcjonowania gminy. Większość dróg przechodzi przez miejscowość Suchożebry będącą ośrodkiem gminnym. Podstawowy układ dróg tworzy droga krajowa nr 63 o znaczeniu międzyregionalnym i regionalnym, oraz drogi powiatowe i gminne. Pomimo ogólnie dobrego stanu dróg na terenie gminy jest kilka dróg gminnych i powiatowych wymagających zmodernizowania. Ogólna ilość dróg publicznych w gminie Suchożebry wynosi 100,178 km, w tym 74,168 km posiada nawierzchnię twardą. Układ drogowy w gminie Suchożebry tworzą:

- Droga krajowa nr 63 – najistotniejsze powiązanie komunikacyjne dla gminy - Węgorzewo – Sławatycze o znaczeniu regionalnym, przebiegająca przez tereny gminny realizuje połączenie z Siedlcami, Sokołowem Podlaskim oraz drogami krajowymi nr 2 Warszawa – Terespol i nr 680 Sokołów Podlaski – Łomża. Długość drogi krajowej wynosi 9,850 km. Ma ona nawierzchnię asfaltową. Przy drodze tej znajduje się stacja paliw płynnych, zaopatrująca rolników na miejscu w paliwo dla maszyn rolniczych.

- Droga wojewódzka nr 696 Chodów - Węgrów przebiegająca przez południowo-zachodni odcinek gminy. Ma nawierzchnię asfaltową i rozciąga się na obszarze 1,096 km.
- Drogi powiatowe – realizują połączenia między miejscowościami gminnymi a sąsiednimi gminami: Bielany, Siedlce, Paprotnia, Mordy i Mokobody. Łączna długość tych dróg wynosi 42,362 km, w tym o nawierzchni twardej ulepszonej jest 35,352 km, a twardej nieulepszonej 2,000 km. Drogi gruntowe mają długość 5,010 km.
- Drogi gminne o łącznej długości 46,87 km (w tym o nawierzchni twardej – 24,17 km) realizują one powiązania zewnętrzne gminy o bliskim zasięgu i wewnątrz-gminne.
- Drogi wewnętrzne (niepubliczne) to drogi, które nie są zakwalifikowane do kategorii dróg gminnych. Łączna długość tych dróg wynosi 117,5 km.

Tabela 6. Drogi na terenie gminy Suchożebry.

Lp.	Nr drogi	Kategoria i nazwa drogi	Długość w km	Rodzaj nawierzchni w km		
				twarda ulepszona	twarda nie-ulepszona	gruntowa
Drogi krajowe						
1	63	Sokołów Podlaski–Siedlce	9,850	9,850	-	-
Drogi wojewódzkie						
1	696	Węgrów-Chodów	1,096	1,096	-	-
Drogi powiatowe						
1	3611W	Mokobody-Suchożebry	2,840	0,550	-	2,290
2	3612W	Mokobody-Nakory	9,900	7,900	2,000	-
3	3940W	Krześlin-Nakory-Patrykozy	10,330	9,210	-	1,120
4	3614W	Suchożebry-Brzozów	5,600	5,600	-	-
5	3615W	Przygody-Mordy	5,730	5,730	-	-
6	3616W	Strzała-Borki-Przygody	3,862	3,862	-	-
7	3617W	Siedlce-Korczew	2,500	2,500	-	-
8	3618W	Brzozów-Rzeszotków	1,600	-	-	1,600
		Ogółem dr. powiatowe	42,362	35,352	2,000	5,010
OGÓŁEM			53,308	46,298	2,000	5,010

Źródło : UG Suchożebry.

Usprawnienia i modernizacji wymagają zarówno drogi krajowe, jak i drogi powiatowe. Tylko 35,352 km dróg powiatowych posiada nawierzchnię twardą ulepszoną na ogólną długość 42,362 km, a 5,010 km posiada nawierzchnię gruntową. Duże odcinki dróg, zarówno powiatowych jak i gminnych, mają nienormatywne szerokości jezdni i pasów drogowych. Wpływa to na dyskomfort podróżowania.

Tabela 7. Stan dróg gminnych.

Nr drogi	Nazwa drogi	Długość w km	Rodzaj nawierzchni w km		
			Twarda ulepszona	Twarda nieulepszona	Gruntowa
361001W	/dr.63-kol.Chodów/-gr.gm. Siedlce-Kopcie - dr. 63/Wola Suchożębska/	4,1	3,0	-	1,1
361002W	/Rzeszotków/gr. gm. Paprotnia - Krześlinek	2,0	-	-	2,0
361003W	Borki Siedleckie - Brzozów	4,9	0,7	-	4,2
361004W	Dmochy - Rogale/-gr. gm .Bielany-Podnieśno	1,4	-	1,4	
361005W	/dr.63/gr. gm. Bielany - Sosna-Kicki - Stany Duże	1,8	1,2	-	0,6
361006W	/Bielany Jarosławy/-gr. gm. Bielany - Stany Małe - Stany Duże	1,7	0,7	-	1,0
361007W	Borki - Kownaciska	3,1	3,1	-	-
361008W	Brzozów-Krynica	4,3	-	-	4,3
361009W	/Kisielany Kuce/-gr. gm. Mokobody - Sosna-Trojanki	2,4	-	-	2,4
361010W	Droga 63 – Stany Duże	2,9	-	0,3	2,6
361011W	Sosna Korabie - Sosna-Trojanki dr.36340	3,2	3,2	-	-
361012W	dr.63 – Wola Suchożębska – dr.696	2,5	2,5	-	-
361013W	Krześlin – dr.36345	1,3	0,6		0,7
361014W	(Patrykozy) – gr.gm. Bielany - Krynica	0,9	0,9	-	-
361015W	(Błonie Duże-Wyszomierz)-gr. gm. Bielany - Krynica	1,8	0,3	-	1,5
361016W	dr.63 – Sosna Kozółki	1,2	1,2	-	-
361017W	Suchożebry-Przygody	2,00	2,00	-	-
361018W	Suchożebry-Krynica	5,37	5,37		
	OGÓŁEM	46,87	24,17	1,7	20,4

Źródło : UG Suchożebry.

Obszar gminy charakteryzuje się relatywnie wysokim udziałem rowerów w ruchu kołowym. Rower jest znaczącym środkiem realizacji podróży obligatoryjnych i fakultatywnych w okresie wiosna – lato – jesień. Stosunkowo niewiele występuje rowerowych ruchów rekreacyjnych. W 2011 r. w ramach przebudowy drogi gminnej nr 361018W wyodrębniono pas ruchu dla rowerów będący częścią „Budzieszynskiej” trasy rowerowej przebiegającej przez gminę Suchożebry.

2.5.2 Telekomunikacja

Wszystkie miejscowości w gminie są objęte telefonią stacjonarną lub komórkową. Elementy sieci telekomunikacyjnej na terenie gminy Suchożebry to:

- zakończenia sieci światłowodowej w trzech miejscowościach,
- w trzech miejscowościach węzły telekomunikacyjne,
- w trzech miejscowościach zlokalizowane są dostępne węzły telekomunikacyjne,
- w zasięgu sieci kablowych lub terminali radiowych jest 17 miejscowości.

Infrastruktura telekomunikacyjna dociera do 51% budynków na terenie gminy Suchożebry.

Na terenie gminy jest możliwość korzystania z usług co najmniej czterech operatorów sieci telefonii mobilnej. Wieże telekomunikacyjne znajdują się w Podnieśnie i Suchożebkach. Cała gmina jest w zasięgu sieci GSM chociaż jakość tego zasięgu jest różna dla poszczególnych operatorów.

2.5.3 Sieć wodna

Gmina Suchożebry jest prawie całkowicie objęta grupowym systemem zaopatrzenia w wodę. Obecnie wszystkie wsie gminy posiadają systemy centralnego zaopatrzenia w wodę. Długość sieci wodociągowej (stan na grudzień 2012) wynosi 76,1 km.

Gmina Suchożebry zaopatrywana jest w wodę z istniejącego i zmodernizowanego w 2008 roku wodociągu grupowego „Krynica”, którego ujęcie wody (dwie studnie głębinowe) zlokalizowane jest na terenie wsi Krynica. Ujęcie to od 2008 roku jest wykorzystywane przez wszystkie sołectwa gminy Suchożebry. Ujęcie wody we wsi Krynica – w ramach wodociągu grupowego „KRYNICA” – zabezpiecza również dostawę wody dla potrzeb ludności we wsi Ruciany gmina Bielany.

Od 2013 r. eksploatacją urządzeń zbiorowego zaopatrzenia w wodę, studni publicznych, usługami instalacyjnymi i remontowymi oraz usługami inwestycyjnymi w zakresie zaopatrzenia w wodę mieszkańców terenów wsi zajmuje się powołany Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. z siedzibą w Suchożebrych.

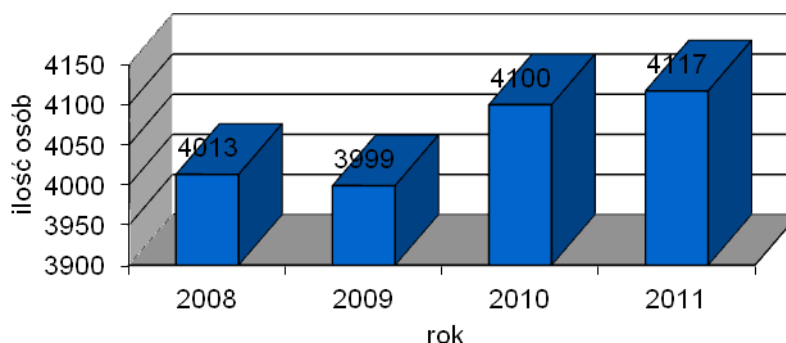
Tabela 8. Stan sieci wodociągowej na przestrzeni pięciu lat w Gminie Suchożebry.

Rok	Długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	Ilość połączeń do budynków [szt.]	Woda dostarczona gospodarstwom domowym [dam ³]
2008	76,1	1085	134,8
2009	76,1	1088	142,5
2010	76,1	1101	150,0
2011	76,1	1119	146,2
2012	76,1	1124	180,6

Źródło : GUS, Bank Danych Lokalnych

Analizując dane z tabeli wynika, że od 5 lat w gminie Suchożebry długość sieci wodociągowej jest stała, przybyło natomiast 39 sztuk przyłączy. Wzrosła również ilość wody dostarczanej do gospodarstw domowych o 45,8 dam³ tj. 34%. Istniejące źródła wody w pełni pokrywają zapotrzebowanie mieszkańców.

Wykres 8. Ludność korzystająca z sieci wodociągowej na terenie gminy Suchożebry.

Źródło : GUS, Bank Danych Lokalnych.

Z wykresu widać lekką tendencję wzrostową w liczbie osób korzystających z sieci wodociągowej. W porównaniu z rokiem 2008 liczba ta do 2011 roku wzrosła o 2,6%.

2.5.4 Sieć kanalizacyjna

Zapotrzebowanie Aglomeracji Suchożebry w ramach gospodarki wodno-ściekowej zabezpiecza oddana do użytkowania w 2011 r. oczyszczalnia ścieków o przepustowości 250 m³/dobę. Całkowicie skanalizowana jest miejscowość Przygody oraz częściowo miejscowości Suchożebry i Wola Suchożębska. Łączna długość sieci kanalizacyjnej wynosi 11 km. W kolejnych etapach zostanie wybudowana sieć w miejscowościach Suchożebry, Wola Suchożębska, Borki Siedleckie i część Podnieśna.

Ponadto na terenie Gminy w małych miejscowościach, które nie są objęte zbiorową kanalizacją funkcjonują przydomowe oczyszczalnie ścieków (łącznie 130 szt. w następujących miejscowościach: Brzozów, Kopcie, Kownaciska, Krynica, Krześlin, Nakory, Podnieśno, Sosna Kicki, Sosna Korabie, Sosna Kozółki, Sosna Trojanki, Stany Duże, Stany Małe).

2.5.5 Odpady

Gospodarkę odpadami reguluje Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku o odpadach oraz Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach z dnia 13 września 1996 roku. Gospodarka odpadami na terenie gminy jest uporządkowana i uregulowana prawnie, stanowi to jej mocną stronę.

W miejscowości Wola Suchożębska funkcjonuje instalacja do odzysku i unieszkodliwiania odpadów prowadzona przez Zakład Utylizacji Odpadów w Woli Suchożębskiej. Jest to jedyna w powiecie siedleckim, gdzie odpady po sortowaniu zostają doczyszczane.

Zakład powstał w oparciu o istniejące wcześniej składowisko odpadów innych niż niebezpieczne (które rozpoczęło swoje funkcjonowanie 1 sierpnia 1986 roku na terenie wyeksploatowanego wyrobiska piasku na podstawie decyzji nr 2/82 z dnia 10.02.1982 r. o ustaleniu lokalizacji inwestycji budowlanej, wydanej przez Urząd Wojewódzki w Siedlcach). Kolejny etap nastąpił 29 sierpnia 2007 roku, kiedy odbyło się otwarcie nowego Zakładu Utylizacji Odpadów składającego się z: sortowni, kompostowni i składowiska. Obecnie ZUO obejmuje następujące obiekty:

- sortownia odpadów komunalnych
- pryzmowa kompostownia odpadów.

Wysypisko odpadów komunalnych o powierzchni 12,57 ha w pełni dostosowane jest do norm unijnych. prowadzi eksploatację wysypiska. Uchwałą nr 212/12 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 22 października 2012 r. oraz uchwałą zmieniającą nr 35/13 z dnia 18 lutego 2013 r. w sprawie wykonania Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2012 – 2017 z uwzględnieniem lat 2018 – 2023 Zakład Utylizacji Odpadów w Woli Suchożebrowskiej uzyskał status **Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych** do obsługi regionu siedlecko-ostrołęckiego w zakresie:

- **instalacja regionalna do mechaniczno – biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych (MBP)**-Sortownia odpadów komunalnych oraz kompostownia odpadów;
- **instalacja regionalna do składowania pozostałości z sortowania odpadów komunalnych;** – składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.

Na mocy uchwały nr V/26/99 Rady Gminy w Suchożebrych z dnia 03.03.1999 roku - gmina jest jednym z udziałowców spółki Zakładu Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. w Siedlcach.

Źródłami odpadów komunalnych (stałych i ciekłych, niezawierających odpadów niebezpiecznych) w gminie Suchożebry są gospodarstwa domowe, instytucje i zakłady infrastruktury oraz zakłady przemysłowe działające na danym obszarze.

Na terenie Gminy Suchożebry prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów, zbiórka zużytych baterii oraz zbiórka zużytego sprzętu AGD i RTV. W latach objętych niniejszym sprawozdaniem zebrano łącznie 43,499 Mg zużytego sprzętu eklektycznego i elektronicznego (tj.: w 2011 r. - 27,19 Mg oraz w 2012 - 16,309 Mg).

Ilość odebranych odpadów komunalnych z terenu gminy Suchożebry:

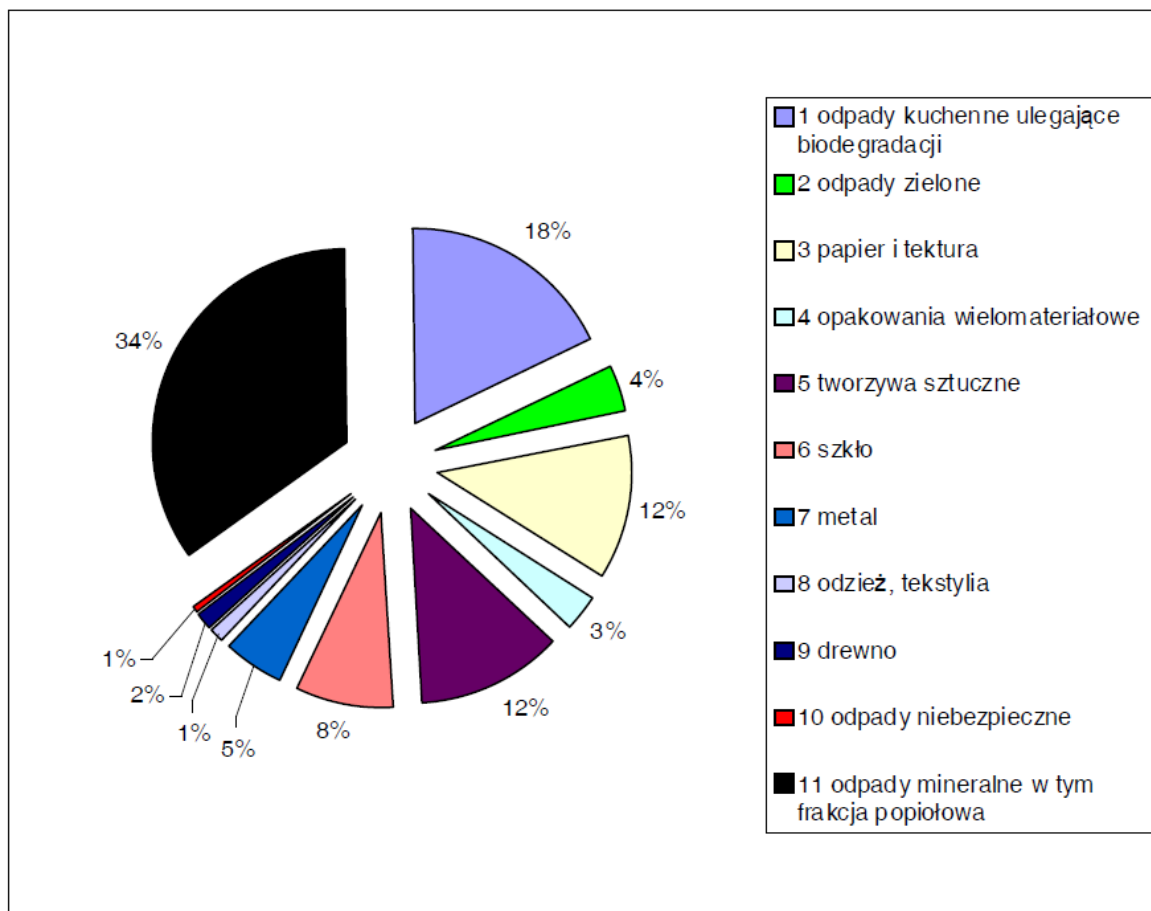
- w 2012 r.
 - niesegregowane odpady komunalne (200301) - 306,12 Mg.
 - opakowania z tworzyw sztucznych (150102) – 11,00 Mg.
 - opakowania ze szkła (150107) – 21,28 Mg.
- w 2011 r.
 - niesegregowane odpady komunalne (200301) – 257,60 Mg.
 - opakowania z tworzyw sztucznych (150102) – 9,92 Mg.
 - opakowania ze szkła (150107) – 22,54 Mg.

Zbiórką odpadów w okresie sprawozdawczym tj. 2011-12 z terenu gminy Suchożebry zajmowały się następujące przedsiębiorstwa:

- **Zakład Utylizacji Odpadów**
- **Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych**
- **REMONDIS Sp. z o.o.**

. Z monitoringu systemu ilość odpadów niesegregowanych /200301/ wynika, że w roku 2012 ilość odebranych odpadów uległa zwiększeniu w stosunku do roku 2011 z 257,60 Mg do 306,12 Mg. Nieznaczny spadek nastąpił w odebranych odpadach zebranych selektywnie przez mieszkańców z 32,46 Mg do 32,28 Mg.

Wykres 9. Skład odpadów wytwarzanych na terenach wiejskich

Źródło: Krajowy plan gospodarki odpadami w 2010 r.

Odpady przemysłowe to odpady powstałe z procesów produkcyjnych, których skład zależy od gałęzi przemysłu. Gmina Suchożebry nie jest terenem uprzemysłowionym, więc ryzyko wynikające z gromadzenia się odpadów przemysłowych jest niewielkie.

Priorytetowym zadaniem Gminy Suchożebry w zakresie gospodarki odpadami jest objęcie wszystkich mieszkańców gminy zorganizowaną zbiórką odpadów, zwiększenie skuteczności selektywnej zbiórki odpadów oraz inwentaryzacja i usunięcie azbestu.

Odpady po nowelizacji

Z dniem 1 lipca 2013 r. Za odbiór odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych z terenu Gminy Suchożebry jest odpowiedzialna Gmina Suchożebry. Podstawowym elementem systemu jest opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi, którą właściciel nieruchomości wniesie na rzecz gminy. W zamian za opłatę gmina odbierze i zapewni zgodne z prawem zagospodarowanie odpadów komunalnych. W drodze przetargu gmina wyłoniła firmę, - Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. w Siedlcach która będzie odbierać odpady od właścicieli nieruchomości. Odpady komunalne wytwarzane w gospodarstwie domowym będzie można zbierać selektywnie (segregować) lub gromadzić zmieszane. Opłatę za odbiór odpadów komunalnych będzie pobierać gmina. Miesięczna opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi od właścicieli nieruchomości zamieszkałych stanowić będzie iloczyn mieszkańców zamieszkujących daną nieruchomość

Liczba mieszkańców zamieszkujących daną nieruchomość została ustalona na podstawie deklaracji o wysokości opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi składanej przez właścicieli nieruchomości na których zamieszkują mieszkańcy. Na dzień 30 czerwca 2013 r. wszyscy mieszkańcy złożyli deklarację o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

Odbiór odpadów komunalnych zarówno zmieszanych i jak i segregowanych będzie odbywać się raz w miesiącu. W okresie od 1 maja do 31 sierpnia odbiór odpadów biodegradowalnych, w tym zielonych będzie odbywał się raz na dwa tygodnie. Zgodnie z przyjętymi zasadami odpady komunalne będą gromadzone w sposób selektywny. Przewiduje się następujące kategorie odpadów segregowanych, które będą odbierane bezpośrednio od mieszkańców z terenu nieruchomości:

- Papier – worek koloru niebieskiego;
- Szkło - worek koloru zielonego;
- Tworzywa sztuczne oraz opakowania wielomateriałowe – worek w kolorze żółtym;
- Odpady biodegradowalne, w tym odpady zielone – worek w kolorze brązowym.

Miesięczna opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi wnoszona jest przez właścicieli nieruchomości bez wezwania, w łącznej wysokości za trzy miesiące kalendarzowe, w terminach:

- za I kwartał do 15 marca danego roku;
- za II kwartał do 15 czerwca danego roku;
- za III kwartał do 15 września danego roku;
- za IV kwartał do 10 grudnia danego roku.

W związku z nowelizacją przepisów z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi zostały wprowadzone zmiany dotyczące pozbywania się odpadów od mieszkańców. **Nowy system będzie miał zastosowanie wyłącznie do nieruchomości zamieszkałych.** W przypadku właścicieli posesji, na których prowadzona jest działalność gospodarcza lub instytucjonalna, nadal będzie obowiązywała umowa zawarta indywidualnie z firmą odbierającą odpady.

2.5.6 Odpady niebezpieczne

Zgodnie z Ustawą z dnia 27 czerwca 1997 r. o odpadach (Dz. U. z dnia 13 sierpnia 1997 r.) przez odpady niebezpieczne rozumie się te odpady, które ze względu na swoje pochodzenie, skład chemiczny, biologiczny, inne właściwości i okoliczności stanowią zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi, albo środowiska. ***Podstawowym źródłem powstawania odpadów niebezpiecznych jest działalność przemysłowa i usługowa, drugim są gospodarstwa domowe oraz jednostki publiczne.*** Obecnie główny problem stanowią odpady opakowaniowe po środkach ochrony roślin, które trafiają do środowiska wraz z odpadami komunalnymi, pomimo Ustawy na podstawie, której producenci i importerzy są zobligowani do odbioru opakowań po materiałach zawierających substancje niebezpieczne.

Równie groźne są odpady medyczne i weterynaryjne. Te pierwsze powstają w wyniku działalności ośrodków zdrowia oraz zakładów opieki zdrowotnej, drugie głównie z lecznic weterynaryjnych.

Na terenie gminy Suchożebry w ciągu roku wytwarzanych jest ok. 175 kg odpadów medycznych i weterynaryjnych. Żadna z gminnych Placówek Służby Zdrowia nie dysponuje instalacjami do utylizacji odpadów medycznych. Gmina Suchożebry, jak i cały powiat siedlecki nie posiada punktów odbioru odpadów. Zajmują się tym firmy z poza obszaru.

Mając na uwadze fakt, że usuwanie azbestu jest przedsięwzięciem wymagającym długiego okresu czasu jak i ogromnych nakładów finansowych Gmina Suchożebry podjęła działania w kierunku likwidacji niebezpiecznego produktu poprzez opracowanie „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest”. Program został przyjęty Uchwałą Nr XIV/87/08 Rady Gminy Suchożebry z dnia 1 sierpnia 2008 r.

W latach 2010, 2012 i 2013 Gmina Suchożebry otrzymała dofinansowanie do utylizacji odpadów zawierających azbest z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie. W 2010 roku zutylizowano 12 910,90 m² za kwotę 51 996,91 zł. W roku 2012 odebrano z terenu gminy Suchożebry 8 110 m² azbestu na kwotę 48 173 zł. Natomiast w roku 2013 usunięto 7 890,00 m² azbestu o wartości 47.261,10 zł. Ilość zutylizowanego azbestu w Gminie Suchożebry w okresie od 2010 do 2013 roku wyniosła 28 910,90 m² za łączną kwotę 147 431,41 zł.

2.5.7 Gospodarka ciepła

Źródła ciepła dla sektora publicznego i mieszkańców indywidualnych są różne. Budynki użyteczności publicznej posiadają kotłownie zasilane gazem ziemnym lub olejem opałowym. Indywidualni mieszkańcy gminy oraz podmioty gospodarcze zaopatrują się w ciepło za sprawą kotłowni gazowych, węglowych lub olejowych.

2.5.8 Energetyka

Obecnie istniejące źródła zasilania pokrywają zapotrzebowanie mocy i energii elektrycznej gminy. Rozwój urządzeń elektrycznych zlokalizowanych na obszarze gminy ma znaczny wpływ na poprawę parametrów technicznych, jednak nie można też wykluczyć wpływu urządzeń funkcjonalnie powiązanych z gminą znajdujących się poza jej granicami.

Przez teren gminy przebiegają dwie napowietrzne jednotorowe linie wysokiego napięcia 10 kV o łącznej długości 18,6 km:

- Linia „GPZ 110/15 kV Siedlce-Spokojna” – „RPZ 110/15 kV Sokołów Podlaski” - została ona zmodernizowana na słupach stalowych kratowych i nie bierze ona udziału w zasilaniu gminy Suchożebry.
- Linia „Stacja 110/15 kV Siedlce-Spokojna”- „Stacja 110/15 kV Siemiatycze”- na słupach częściowo kratowych i strunobetonowych - jest przewidziana do przebudowy i modernizacji.

Podstawowe zasilanie pracujących na terenie gminy stacji transformatorowych 15/0,4 kV odbywa się za sprawą podstawowego układu rozdzielczego linii średniego napięcia 15 kV.

Udział w zasilaniu linii z istniejących stacji :

- Zasilanie linii z „GPZ 110/15 kV Siedlce – Spokojna” wynosi 50-60% zainstalowanej mocy.
- Zasilanie linii z „RPZ 110/15 kV Sokołów Podlaski” wynosi 30-40% zainstalowanej mocy.
- Duże rezerwy mocy stacji 110/15 kV „Siedlce – „Przemysław” i „Kotuń” umożliwiają awaryjne zasilanie wytypowanych obszarów gminy Suchożebry w sytuacjach awaryjnych. W podstawowym zasilaniu gminy Suchożebry energią elektryczną średniego napięcia 15 kV udział biorą magistrale:
- „Siedlce Spokojna- Sokołów Podlaski”- zasila ponad 53% ogółu zlokalizowanych w niej stacji trafo 15/0,4 kV.
- „Sokołów Podlaski - Siedlce Spokojna”- w podstawowym układzie pracy zasila 36,4%(20 z 55) stacji 15/0,4 kV.
- „Siedlce Spokojna – Hołubla” – ma niewielkie znaczenie w zasilaniu podstawowym - 11% stacji 15/0,4 kV-łącznie 6 stacji w Krześlinie i Nakorach .

System elektroenergetyczny gminy Suchożebry ma w zasadzie dobre parametry techniczne dostarczanej na jej teren energii elektrycznej, leży bowiem w niedużej odległości od dwóch stacji 110/15 kV (zasilanie podstawowe), ma też możliwość zasilania awaryjnego z dwóch dalszych stacji 110/15 kV. Znacznie gorzej wygląda sytuacja zaopatrzenia w energię elektryczną niskiego napięcia 0,4 kV. Problem wynika z kiepskiego stanu technicznego lokalnych urządzeń elektroenergetycznych zasilających poszczególne wsie.

2.5.9 Gazyfikacja

Obecnie sieć gazu ziemnego obejmuje powierzchnię prawie całej gminy i doprowadzona została do wsi: Kownaciska, Krześlin, Krześlinek, Borki Siedleckie, Sosna Kozłki, Sosna Trojanki, Sosna Korabie, Podnieśno, Suchożebry, Przygody, Wola Suchożebberska, Brzozów, Nakory.

Gazu ziemnego nie posiadają mieszkańcy następujących miejscowości: Kopcie, Krynica, Stany Duże, Stany Małe, Sosna Kicki.

Sieć gazowa w wystarczającym stopniu zapewnia dostawę gazu wynikającą z potrzeb mieszkańców.

Tabela 9. Stan sieci gazowej na terenie gminy Suchożebry.

	2008	2009	2010	2011
długość czynnej sieci ogółem [km]	57,86	57,86	58,29	58,36
długość czynnej sieci przesyłowej [km]	15,23	15,23	15,23	15,23
długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	42,63	42,63	43,06	43,13
odbiorcy gazu (ilość gospodarstw domowych)	200	203	208	223
zużycie gazu [tys. m ³]	245,3	257,1	321	368,6
czynne połączenia do budynków mieszkalnych (szt.)	511	512	521	533

Źródło : GUS, Bank Danych Lokalnych.

2.6 INFRASTRUKTURA SPOŁECZNO – SOCJALNA

2.6.1 Edukacja

Na terenie Gminy Suchożebry funkcjonują następujące szkoły:

- 1) Zespół Szkół Publicznych im. H. Sienkiewicza w Suchożebrych, w którego organizacji znajdują się:
 - Szkoła Podstawowa,
 - Gimnazjum z Oddziałami Integracyjnymi
 - Przedszkole
- 2) Szkoła Podstawowa w Krześlinie oraz Punkt Przedszkolny w Krześlinie
- 3) Szkoła Podstawowa w Krynicy oraz Punkt Przedszkolny w Krynicy

Dla wszystkich szkół organem prowadzącym jest Gmina Suchożebry.

Największą placówką oświatową jest ZSP w Suchożebrych posiadający halę gimnastyczną, dwie pracownie internetowe, czytelną i bibliotekę oraz jako jedyny również stołówkę szkolną. Szkoła Podstawowa w Krześlinie, jako druga, co do wielkości placówka oświatowa posiada również salę gimnastyczną, najmniejsza ze Szkół – w Krynicy, gdzie odnotowany jest spadek liczby uczniów posiada salę gimnastyczną prowizoryczną z zaadaptowanego pomieszczenia.

Tabela 10. Liczba dzieci uczęszczająca do szkół

Nazwa szkoły	Liczba dzieci w roku szkolnym (stan na 30 IX)			
	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014
Szkoła Podstawowa w Suchożebdach	185	180	189	193
Szkoła Podstawowa w Krześlinie	66	73	78	79
Szkoła Podstawowa w Krynicy	65	68	56	62
Gimnazjum w Suchożebdach	164	144	159	135
Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Borkach Siedleckich	36	35	0	0
Ogółem	516	500	482	469

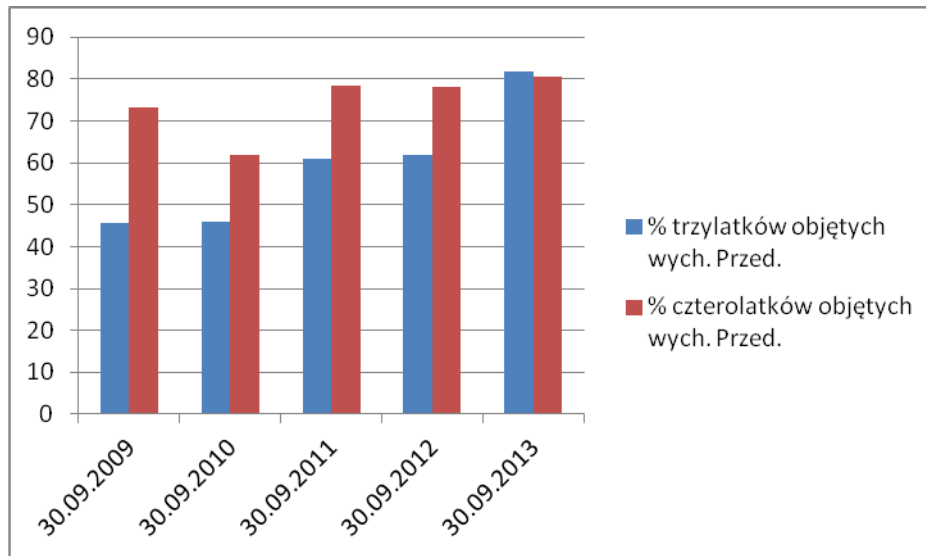
Źródło: System Informacji Oświatowej

Jak wynika z wyżej przedstawionych danych liczba uczniów w szkołach podstawowych w przypadku dwóch szkół wzrosła, zaś w SP w Krynicy nieznacznie spadła. Spadek liczby uczniów zanotowano również w Gimnazjum, jednak biorąc pod uwagę urodzenia w poszczególnych rocznikach należy stwierdzić, że w Gminie Suchożebry liczba uczniów utrzyma się na dotychczasowym poziomie.

Na terenie gminy nie funkcjonuje żadna szkoła ponadgimnazjalna. Młodzież po ukończeniu gimnazjum najczęściej uczęszcza do placówek, które są położone na terenie miasta Siedlce.

W Gminie Suchożebry bardzo dobrze rozwinięta jest sieć przedszkoli i punktów przedszkolnych. W roku szkolnym 2013/2014 aż 143 dzieci w wieku 3-5 lat objęta jest wychowaniem przedszkolnym. Do Przedszkola w Suchożebdach uczęszcza 92 dzieci (4 grupy przedszkolne), do Punktu Przedszkolnego w Krześlinie - 30 dzieci (2 grupy), do Punktu Przedszkolnego w Krynicy - 19 dzieci (2 grupy). Ilość miejsc w przedszkolach jest wystarczająca. Dynamikę rozwoju wychowania przedszkolnego na terenie Gminy Suchożebry przedstawia poniższy wykres, który ilustruje wzrost liczby dzieci w wieku 3-4 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w poszczególnych latach, począwszy od 30.09.2009 r. Do 1.01.2008 r. wychowaniem przedszkolnym objęte były tylko dzieci w wieku 6 lat, a dopiero po uruchomieniu Przedszkola w Suchożebdach wychowaniem przedszkolnym objęto również dzieci młodsze.

Wykres 10. Liczba dzieci objęta wychowaniem przedszkolnym

Źródło: opracowanie na podstawie SIO

Prognozuje się, że w następnych latach szkolnych nie zwiększy się liczba dzieci w przedszkolach w związku z powyższym obecna baza przedszkolna będzie wystarczająca. Według danych z ewidencji ludności urodzenia w latach 2008-2012 przedstawiają się następująco:

- 2008 - 52
- 2009 - 51
- 2010 - 72
- 2011 - 51
- 2012 - 56

Poziom nauczania w szkołach z terenu Gminy Suchożebry można analizować na podstawie wyników uczniów ze sprawdzianu w klasie VI szkoły podstawowej oraz egzaminu gimnazjalnego.

Wyniki ze sprawdzianów w latach 2010-2013 obrazuje tabela 11.

Tabela 11. Wyniki sprawdzianów uczniów po klasie VI szkoły podstawowej

Nazwa szkoły	Średnia liczba punktów ze sprawdzianu			
	rok 2010	rok 2011	rok 2012	rok 2013
Szkoła Podstawowa w Krześlinie	19,67	15,44	21,70	23,82
Szkoła Podstawowa w Krynicy	23,50	19,00	21,00	26,00
Szkoła Podstawowa w Suchożebrych	21,51	21,13	19,03	19,92
gmina Suchożebry	21,56	20,02	19,95	21,67
powiat siedlecki	22,65	24,03	21,44	22,97
województwo mazowieckie	24,05	25,96	23,87	25,22
kraj		25,27	22,75	24,03

Źródło: dane z OKE

Tabela 12. Wyniki z egzaminu gimnazjalnego w roku 2012 i 2013

Nazwa części egzaminu	Średnie wyniki z roku 2012 dla:			Średnie wyniki z roku 2013 dla:			
	Gminy Suchożebry	powiatu siedlec.	woj. mazow.	Gminy Suchożebry	powiatu siedlec.	woj. mazow.	całego kraju
jęz. polski	65,3	63,8	67	59,1	59,2	64,4	62
historia i wiedza o społeczeństwie	57,5	60,1	63	53,3	56,2	59,9	58
matematyka	47,5	47,4	50	42,3	45,7	50,9	48
przedmioty przyrodnicze	47,1	48,6	52	51,9	57,4	61	59
jęz. angielski poz. podstawowy	51,7	56,6	66	54,3	55,8	66,6	63
jęz. angielski poz. rozszerzony	28,6	36,2	48	36,0	35,6	48,4	45
jęz. rosyjski poz. podstawowy	-	-	-	60,7	68,8	64	64
jęz. rosyjski poz. rozszerzony	-	-	-	32,8	40,5	40,1	43

Źródło: dane z OKE

Analizując wyniki nauczania należy stwierdzić, że średnie wyniki uczniów zwłaszcza z gimnazjum są niższe od średniej dla powiatu, czy województwa.

2.6.2 Służba zdrowia

Na terenie gminy działają dwie przychodnie lekarskie: Ośrodek Zdrowia w Suchożebach podległy Samodzielnemu Publicznemu Zakładowi Opieki Zdrowotnej w Siedlcach, gdzie przyjmują lekarze medycyny rodzinnej, pediatrzy i stomatolog oraz Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Puls” w Krzeslinie, gdzie przyjmuje jeden lekarz medycyny rodzinnej.

Obie przychodnie znajdują się w budynkach dzierżawionych od Gminy Suchożebry. Budynek, w którym znajduje się Ośrodek Zdrowia w Suchożebach został wybudowany w 2011 roku specjalnie pod potrzeby ośrodka zdrowia. Budynek w Krzeslinie został zmodernizowany w 2013 roku.

Specjalistyczna opieka zdrowotna jest świadczona mieszkańcom głównie w Siedlcach w przychodniach i poradniach zarówno publicznych, jak i prywatnych.

Na terenie gminy znajduje się jedna apteka w Suchożebach, zlokalizowana niedaleko Ośrodka Zdrowia oraz Przychodnia Weterynaryjną w Suchożebach.

2.6.3 Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Suchożebry odpowiedzialny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego obowiązków należy: prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej, bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych), współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym oraz aktywizowanie środowiska lokalnego.

Podstawową przesłanką przyznania świadczeń jest kryterium dochodowe osoby i rodziny.

Tabela 13. Powody przyznawania pomocy społecznej przez GOPS w latach 2010-2012

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinie		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
ubóstwo	113	109	101	422	384	344
bezrobocie	39	41	46	147	152	157
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	21	8	13	103	42	54
potrzeba ochrony macierzyństwa	18	12	12	104	82	82
alkoholizm	16	12	10	82	72	70
niepełnosprawność	30	28	23	68	64	60
długotrwała lub ciężka choroba	8	10	11	27	28	29
przemoc w rodzinie	6	4	0	25	18	0
zdarzenie losowe	0	0	1	0	0	5
bezdomność	0	1	1	0	1	1

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Suchożebrych.

Dostosowanie rodzajów pomocy do potrzeb beneficjentów jest jednym z głównych zadań GOPS, realizowanych w oparciu o ustawę o pomocy społecznej. Podstawową przesłanką przyznawania pomocy jest spełnienie wspomnianego wcześniej kryterium dochodowego, informującego o istotnym braku środków do życia, zarówno w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jak i całej rodziny. Większość świadczeń jest przyznawana w drodze decyzji administracyjnej.

Tabela 14. Rodzaje świadczeń realizowanych przez GOPS w latach 2010-2012

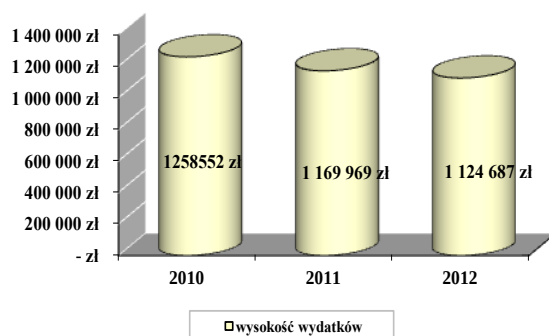
Typy świadczeń	2010		2011		2012	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
Pieniężne	135	484	137	453	125	414
Rzeczowe	207	734	214	768	229	788
Udzielenie porad	50	190	40	152	46	157
Udzielanie schronienia	0	0	1	1	1	1

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Suchożebrych

Kwota wypłaconych świadczeń pieniężnych przedstawiała się następująco:

- 2010 r. – 250.181,00 zł.
- 2011 r. – 269.518,00 zł.
- 2012 r. - 270.373,00 zł.

Zadaniem realizowanym przez GOPS w Suchożebrych jest również wypłata świadczeń rodzinnych, tj.: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku, świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku pielęgnacyjnego i świadczenia pielęgnacyjnego oraz jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka.

Wykres 11. Wydatki GOPS-u na świadczenia rodzinne w latach 2010-2012

Źródło Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Suchożebrych.

Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych wydatkowanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Suchożebrych na realizację świadczeń rodzinnych.

W 2012 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Suchożebrych przyznał:

- 8.425 zasiłków rodzinnych dla 789 osób;
- 1.709 dodatków do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej dla 163 osób;
- 1.364 dodatki do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania dla 189 osób;
- 1.336 zasiłków pielęgnacyjnych dla 135 osób;
- 638 dodatków do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego dla 64 osób;
- 501 dodatków do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego dla 494 osób;
- 280 dodatków do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka dla 29 osób;
- 170 dodatków do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego dla 23 osób;
- 102 świadczenia pielęgnacyjne dla 12 osób;
- 52 jednorazowe zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka dla 52 osób;
- 43 dodatki do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka dla 43 osób.

W 2012 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Suchożebrych opłacił również 51 składek na ubezpieczenia emerytalno-rentowe i 18 składek na ubezpieczenia zdrowotne za osoby pobierające świadczenia rodzinne na łączną kwotę 7.332 zł.

Fundusz Alimentacyjny świadczenie to było wypłacane dziecku wychowywanemu w rodzinie niepełnej, w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych, oraz dzieciom wychowywanym przez osoby pozostające w związkach małżeńskich, przeprowadzających separację lub rozwód. Dane szczegółowe dotyczące liczby tego typu świadczeń wypłaconych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w latach 2010-2012, kwot wydatkowanych na ten cel oraz liczby świadczeniobiorców przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15. Fundusz alimentacyjny realizowany przez GOPS w latach 2010-2012

Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie			Liczba wypłaconych świadczeń			Wartość wypłaconych świadczeń(w zł)		
2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012
21	24	26	455	527	593	112.910	149.433	176.790

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Suchożebrych.

Następną formą pomocy świadczoną przez gminę, a realizowaną przez GOPS są **dodatki mieszkaniowe** wypłacane na rzecz gospodarstw domowych, które ze względu na swoją trudną sytuację ekonomiczną nie są w stanie pokrywać całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania. Dane szczegółowe dotyczące liczby tego typu świadczeń przyznawanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Suchożebrych w latach 2010-2012 oraz kwot wydatkowanych na ten cel oraz liczby świadczeniobiorców przedstawia poniższa tabela.

Tabela 16. Dodatki mieszkaniowe wypłaconych przez GOPS w latach 2010-2012

Liczba osób, którym decyzją przyznano dodatek			Liczba przyznanych dodatków			Wartość przyznanych dodatków (w zł)		
2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012
3	5	4	26	37	44	4.267	6.163	6.075

Źródło Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Suchożebrych

2.6.4 Bezpieczeństwo

Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom jest jednym z podstawowych zadań gminy. Na terenie gminy Suchożebry jest ono zapewniane przez Komisariat Policji w Mokobodach, utworzony z dniem 1 stycznia 2013 roku .

Z policyjnych danych za 2012 r, w gminie odnotowano 65 przestępstw w większości różnego rodzaju kradzieże oraz kierowanie pojazdem w stanie nietrzeźwości. W poprzednim roku na terenie gminy stwierdzono ogółem 78 przestępstwa i również dominowały kradzieże i prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwym.

Na terenie gminy Suchożebry działa 6 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, z czego dwie z nich (OSP Suchożebry i OSP Podnieśno) są włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo - Gaśniczego (KSRG). Jednostki OSP z terenu gminy skupiają w swoich szeregach około 170 członków. Działają na podstawie ustawy Prawo

o Stowarzyszeniach, ustawy o ochronie przeciwpożarowej oraz uchwalonych przez siebie statutów. Wszystkie jednostki zrzeszone są w Gminnym Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej w Suchożebrych.

Ochotnicze straże Pożarne stanowią integralną część bezpieczeństwa wewnętrznego państwa, obejmującą w celu ratowania życia, zdrowia, mienia lub środowiska, prognozowania, rozpoznawania i zwalczania pożarów, klęsk żywiołowych lub innych miejscowych zagrożeń. Konstrukcja systemu zakłada, że zasady realizacji podstawowych zadań ratowniczych są niezmiennie i dostosowane do specyfiki wszelkiego rodzaju zdarzeń, również zdarzeń masowych lub klęsk żywiołowych, kiedy siły i środki ratownicze są niewystarczające, a organizacja działań ratowniczych wymaga modyfikacji priorytetów oraz dokonania uproszczeń w procedurach działania. Wszystkie jednostki OSP gminy Suchożebry posiadają samochody oraz niezbędny sprzęt.

Tabela 17. Wyposażenie OSP

Lp.	Nazwa jednostki OSP	Wyposażenie	Uwagi
1	Brzozów	- lekki samochód ratowniczo- gaśniczy marki PEUGEOT - Samochód pożarniczy marki Star 200 - piła do cięcia drewna STIHL MS 290 - motopompa pożarnicza M8/8 – 2 sztuki - pompa pożarnicza pływająca NIAGARA - węże tłoczne W-75 – 4 sztuk - węże tłoczne W-52 – 10 sztuk - węże ssawne - 3 sztuki - ubranie koszarowe – 9 sztuk - buty strażackie – 6 par - ubranie wyjściowe – 10 sztuk	
2	Kownaciska	- Samochód pożarniczy marki Star 200 - piła do cięcia drewna STIHL MS 290 - motopompa pożarnicza M8/8 – 2 sztuki - pompa pożarnicza pływająca NIAGARA - węże tłoczne W-75 – 4 sztuk - węże tłoczne W-52 – 8 sztuk - węże ssawne - 2 sztuki - ubranie koszarowe – 9 sztuk - buty strażackie – 6 par	
3	Krześlin	- Samochód pożarniczy marki Star 244 - piła do cięcia drewna STIHL MS 290 - pompa pożarnicza pływająca NIAGARA - motopompa pożarnicza M8/8 - węże tłoczne W-75 – 7 sztuk - węże tłoczne W-52 – 10 sztuk - węże ssawne - 2 sztuki - ubranie koszarowe – 6 sztuk - buty strażackie – 6 par - hełmy – 6 sztuk - buty strażackie – 6 par - ubranie wyjściowe – 6 sztuk	

4	Podnieśno	- Samochód pożarniczy marki VOLVO FL4x2 - Samochód pożarniczy Jelcz - piła do cięcia drewna STIHL MS 290 -2szt - pompa pożarnicza pływająca NIAGARA - motopompa pożarnicza M8/8 - pompa szlamowa INTEK I/C 206 5,5 HP OHV, model 3 S 5 - agregat prądotwórczy, - butle tlenowe – 5 sztuk - zestaw narzędzi hydraulicznych LUKAS - węże tłoczne W-75 – 9 sztuk - węże tłoczne W-52 – 18 sztuk - węże ssawne - 5sztuki - Ubranie typu Nomex – 10 sztuk - ubranie koszarowe – 12 sztuk - buty strażackie – 10 par - hełmy – 16 sztuk - buty strażackie – 6 par - ubranie wyjściowe – 6 sztuk	Jednostka działająca w KSRG
5	Suchożebry	- Samochód pożarniczy marki VOLVO FL4x2 - Samochód pożarniczy Jelcz - motopompa pożarnicza M8/8 – 2 sztuki - piła do cięcia drewna STIHL MS 440 - piła do cięcia drewna STIHL MS 290 - piła do cięcia betonu i stali STIHL TS 400 - butle tlenowe – 4 sztuk - zestaw narzędzi hydraulicznych LUKAS I/C 3,5HP; - agregat prądotwórczy, - pompa szlamowa INTEK I/C 206 5,5 HP OHV, model 3 S 5 - pompa pożarnicza pływająca NIAGARA - Turbowentylator oddymiający HONDA GC 160 - węże tłoczne W-75 – 14 sztuk - węże tłoczne W-52 – 13 sztuk - węże ssawne - 5sztuki - Ubranie typu Nomex – 10 sztuk - ubranie koszarowe – 12 sztuk - buty strażackie – 10 par - hełmy – 10 sztuk - buty strażackie – 6 par	Jednostka działająca w KSRG
6	Wola Suchożębska	- Samochód pożarniczy marki Star 200 - piła do cięcia drewna STIHL MS 290 - pompa pożarnicza pływająca NIAGARA - agregat prądotwórczy z najasnicą; - motopompa pożarnicza M8/8 - węże tłoczne W-75 – 6 sztuk - węże tłoczne W-52 – 12 sztuk - węże ssawne - 4sztuki - ubranie koszarowe – 8 sztuk - buty strażackie – 8 par - hełmy – 6 sztuk - buty strażackie – 6 par - ubranie wyjściowe – 6 sztuk	

Źródło: UG Suchożebry

2.6.5 Kultura

Gmina Suchożebry prowadzi działalność w zakresie upowszechniania kultury i czytelnictwa z udziałem biblioteki i szkół. W ramach tej działalności funkcjonuje Biblioteka Publiczna w Krześlinie oraz Biblioteka Szkolno - Publiczna przy Zespole Szkół Publicznych w Suchożebkach.

Biblioteka działająca przy Zespole Szkół Podstawowych w Suchożebkach posiada oprócz dużej wypożyczalni, czytelnię, która wyposażona jest w bogaty księgozbiór podręczny (uzupełniany na bieżąco), komputer, drukarkę, kserokopiarkę oraz nowoczesny rzutnik pisma, które są dostępne dla mieszkańców. Biblioteka organizuje wiele ciekawych imprez i konkursów, a także bierze udział w imprezach organizowanych przez inne biblioteki, np. w Warsztatach Literackich z Animatorem Dziecięcej Grupy Literackiej "Witraż" panią Justyną Kopeć, "Wigilijnym spotkaniu" dla pracowników Zespołu Szkół Publicznych w Suchożebkach, konkursach plastyczno - literacki np. "Mój ulubiony bohater literacki" itp. Biblioteka Publiczna w Krześlinie, oprócz podstawowych zadań w zakresie czytelnictwa, prowadzi również czytelnię internetową, w której znajdują się trzy komputery z bezpłatnym dostępem do Internetu dla mieszkańców.

Istniejące obiekty zabytkowe przyczyniają się do rozwoju życia kulturalnego. Są świadectwem minionych lat. Na terenie gminy do zabytków zalicza się:

- Zespół Sakralny w Suchożebkach. Kapliczka i Kościół parafialny pod wezwaniem Św. Marii Magdaleny z 1772 – 1782. Pierwszy drewniany kościół w Suchożebkach powstał w 1422 roku, był wzniesiony obok obecnego i posiadał plan krzyża łacińskiego. W latach 1906 -1912 do bryły kościoła dobudowano dwie wieże, a strop nad prezbiterium zastąpiono sklepieniem. W czasie wycofywania się wojsk hitlerowskich w 1944 roku, wysadzono w powietrze wieże oraz ścianę frontową kościoła. Po wojnie kościół został odbudowany.
- Dwór klasycystyczny w Woli Suchożebrowskiej. W rozległej dolinie rzeki Sosenki, na niewielkim wzgórku znajduje się zespół dworsko-parkowy. Składa się z klasycystycznego dworku i pozostałości dawnego parku i ogrodu. Obiekt jest cennym przykładem historycznego założenia przestrzennego. Obecny kształt zespołu dworskiego pochodzi z I połowy XIX w. Jest on murowany z cegły, tynkowany, na narożach boniowany, parterowy, podpiwniczony. Posiada rzut prostokąta z nowszą przybudówką od wschodu. W elewacji frontowej znajduje się ganek zwieńczony

trójkątnym szczytem, wsparty na dwóch parach kolumn toskańskich, którym na ścianie odpowiadają pary lizen. Układ wewnątrz jest dwutraktowy, przekształcony. W elewacji zachodniej znajduje się wejście w portalu półkolistym, ujęte pilastrami, zwieńczone trójkątnym szczytem. Dach jest dwuspadowy, kryty dachówką. Jego na biało otynkowana sylweta góruje nad rozłożonym na stoku parkiem z aleją dojazdową. Wnętrza urządzone są w stylu nawiązującym do tradycji ziemiańskiej. Dwór reprezentuje typ skromnej wiejskiej rezydencji. Obszar parku w Woli Suchożebrowskiej jest podzielony aleją dojazdową i budynkiem dworku na dwie części: południową i północną, granice części południowej wyznaczają aleje lipowo-grabowe. Rosnące tu różne gatunki drzew owocowych nadają tej części parku charakter wyraźnie użytkowy. W części centralnej, przyległej do pozostałości podjazdu przed dworem, drzewa parkowe tworzą kompozycję określającą przestrzeń wnętrza dziedzińcowego. Układ ten akcentuje główną oś kompozycyjną założenia. Struktura przestrzenna zadrzewienia części północnej nie jest jednolita, ponadto zachowało się ona znacznie gorzej. Od 1994 r. pieczę nad obiektem objęły Sokołowskie Zakłady Mięsne S.A..

- Zespół dworsko-parkowy z końca XIX w Krynicy. W skład zespołu wchodzi dwór, budynek gospodarczy i piwnice oraz pozostałości parku krajobrazowego.
- Kościół w Krześlinie pod wezwaniem Św. Mikołaja z lat 1730-1740. Od 1734 klasztor dominikanów, 1743-1863 bernardynów, restaurowany 1892, przebudowany w 1940.
- Grodzisko pierścieniowate w Podnieśnie z okresu wczesnośredniowiecznego kultury prapolskiej z XI wieku.

Działalność kulturalna powiązana jest często z Kościołem. Na terenie gminy Suchożebry znajdują się;

- Kościół parafialny w Suchożebdach;
- Kościół parafialny w Krześlinie;
- Kościół parafialny w Krynicy.

Przy parafii funkcjonuje „Katolickie Stowarzyszenie Młodzieżowe” oraz Caritas.

Od 2008 roku w ofertę kulturalną Gminy Suchożebry wpisał się Festyn „Złota Jesień w Suchożebdach”, organizowany w pierwszą niedzielę września. Jest to impreza integracyjno-kulturalna z bogatym programem artystycznym, skierowana do wszystkich grup społecznych i wiekowych mieszkańców Gminy i regionu.